

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

Частина 3

COMBAT HORTING AND ACTIVITIES OF UKRAINIAN LAW ENFORCEMENT AUTHORITIES

ІРПІНЬ – 2021

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МІЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**

***МАТЕРІАЛИ МІЖНАРОДНОЇ
НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ***
**БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ
ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ**

Частина 3

**04-05 січня 2021 року
м. Ірпінь**

*Рекомендовано до друку Науково-методичною колегією
Національної федерації бойового хортингу України
(протокол від 09.01.2021 № 8).*

Науковий керівник конференції

Пашко П. В. – ректор Університету державної фіскальної служби України, доктор економічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України.

Організаційний комітет конференції

Голова оргкомітету:

Чмелюк В. В. – кандидат юридичних наук, проректор з питань підготовки кадрів податкової міліції – начальник Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету державної фіскальної служби України, полковник податкової міліції, учасник бойових дій.

Голова науково-методичної ради оргкомітету:

Єрмоєнко Е. А. – професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ ЗС України, учасник бойових дій.

Заступники голови оргкомітету:

Грищук В. Л. – кандидат юридичних наук, начальник кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, підполковник податкової міліції, учасник бойових дій;

Бухтіяров О. А. – кандидат юридичних наук, заступник начальника кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій.

Члени оргкомітету:

Параниця С. П. – кандидат юридичних наук, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки, учасник бойових дій;

Антоненко С. А. – кандидат наук з фізичного виховання та спорту, професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Бадьора С. М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України;

Гарбовський Л. А. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Університету ДФС України.

Є80 Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (04–05 січня 2021 року) / уклад.: Е. А. Єрмоєнко. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. Ч. 3. – 1094 с.

Збірник містить наукові роботи учасників конференції, дослідження з педагогіки, психології, філософії, історії, теорії і методики викладання бойового хортингу, проведені відповідно до угоди про співпрацю між Національною федерацією бойового хортингу України та Університетом державної фіскальної служби України. Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

Матеріали подаються мовою оригіналу. За достовірність фактів, статистичних та інших даних, точність формулювань і висновки несуть відповідальність автори матеріалів.

Єрмоєнко В. Е., Ільницький І. Р., Єрмоєнко Е. А.	
Медико-біологічні, психолого-педагогічні та соціокультурні аспекти здоров'я спортсменів бойового хортингу.....	622
Гурський О. О., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А.	
Бойовий хортинг у впровадженні вихованих технологій спортивно-оздоровчого спрямування для дітей та молоді	634
Зателепа О. П., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А.	
Виховна та військово-прикладна ефективність засобів бойового хортингу для спортсменів різного віку	653
Степанюк А. В., Єрмоєнко Е. А., Шукалюк Ю. С.	
Бойовий хортинг як системний чинник громадянської освіти і патріотичного виховання дітей та молоді	665
Свиридов А. П., Єрмоєнко Е. А., Кукушкін К. М.	
Основні етапи діяльності педагога з організації процесу військово-патріотичного виховання школярів у системі бойового хортингу	683
Биченко Є. Л., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А.	
Бойовий хортинг у формуванні готовності учнів старшого шкільного віку до служби в Збройних Силах України	703
Митрофанов О. С., Митрофанова А. М., Єрмоєнко Е. А.	
Бойовий хортинг: характеристика та аналіз рухового досвіду спортсменів у процесі тренувальної роботи	718
Ліщенко К. О., Єрмоєнко Е. А., Вєхтєв В. В.	
Роль дихання для організму спортсменів бойового хортингу	734
Кравчук А. І., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А.	
Роль військово-шефської роботи та національно-патріотичного виховання юних спортсменів бойового хортингу шкільного віку	750
Самоха І. М., Самоха Д. М., Єрмоєнко Е. А.	
Застосування методик здоров'язберігальної педагогіки бойового хортингу в умовах активної тренувальної діяльності	766
Шевчук І. В., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А.	
Бойовий хортинг у впровадженні ефективних методик військово-патріотичного виховання спортсменів	785
Сокол Є. М., Єрмоєнко Е. А., Кривенко В. П.	
Бойовий хортинг як явище традиційної військово-бойової культури українського народу	805
Ребрина А. А., Єрмоєнко Е. А., Карасевич С. А.	
Сутнісна характеристика і побудова процесу військово-патріотичного виховання спортсменів бойового хортингу дитячо-юнацького віку	824
Селямієв Н. Н., Єрмоєнко Е. А., Вєхтєв В. В.	
Культурологічний підхід у процесі виховання учнів спортивної секції бойового хортингу	841

МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ, ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ТА СОЦІОКУЛЬТУРНІ АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я СПОРТСМЕНІВ БОЙОВОГО ХОРТИНГУ

ЄРЬОМЕНКО Вероніка Едуардівна

Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, стоматологічний факультет, військова кафедра Всеукраїнської військової медичної академії, майстер спорту України з хортингу, член національної збірної команди України з хортингу, чемпіонка України з хортингу;

ІЛЬНИЦЬКИЙ Іван Романович

лікар вищої категорії, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, віце-президент Національної федерації бойового хортингу України, суддя міжнародної категорії, чемпіон України, майстер бойового хортингу, інструктор;

ЄРЬОМЕНКО Едуард Анатолійович

професор кафедри спеціальних дисциплін та організації професійної підготовки Факультету підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників податкової міліції Університету ДФС України, кандидат педагогічних наук, президент Національної федерації бойового хортингу України, Заслужений працівник фізичної культури і спорту України, Заслужений тренер України, майстер спорту України міжнародного класу, майор десантно-штурмових військ Збройних Сил України, учасник бойових дій.

Анотація. У даній науковій статті аналізується становлення і розвиток знань про здоров'я людини в науковій картині світу і технології його укріплення в системі навчально-тренувальної діяльності з бойового хортингу. Обґрунтовується міждисциплінарний підхід у вивченні феномена здоров'я. Пропонується поліваріантність філософських і наукових інтерпретацій здоров'я і застосування комплексного, інтеграційного підходу при побудові моделі здоров'я, здорової особистості, здорового способу життя спортсменів бойового хортингу. Пропонується аналіз навчальних програм (курсів) британських університетів на рівні магістра та доктора філософії. Зазначено, морфологічні і функціональні особливості – форма і зміст людського організму – відрізняються за своїми біохімічними, фізіологічними і психологічними реакціями. Аналізується сучасний науковий напрям в області здоров'я людини в Європейській системі освіти. Застосовано системний теоретико-методологічний аналіз проблеми здоров'я людини. Наведено теоретичні положення наукових досліджень В. І. Вернадського (Е. Бауера), Е. Шрьодінгера в уявленні про еволюцію адаптації та розвиток біосфери і людини. Показано, що існуючі біолого-генетичні та психолого-соціальні резерви здоров'я людини – результат еволюції і адаптації, а навчально-тренувальний процес з бойового хортингу розглядається як безперервний процес індивідуальної і соціальної адаптації до зовнішнього середовища, мінливих умов суспільної та професійної життєдіяльності.

Ключові слова: медико-біологічні аспекти, бойовий хортинг, психолого-педагогічні основи, стратегія здоров'я, соціокультурні аспекти здоров'я, спортсмени бойового хортингу.

Актуальність наукового дослідження. Можна зазначити, що у системі бойового хортингу для поліпшення результатів спортивної діяльності дуже важливим фактором є здоров'я спортсменів. Зробимо аналіз останніх досліджень публікацій. Розрахунки академіка А. І. Берга показали, що доля м'язових зусиль в енергетичному балансі людства за 100 років, з середини ХІХ-го до середини ХХ-го століття скоротилося з 94 % до 1 % (А. І. Берг, 1964). Що же стосується послаблення фізичних можливостей організму, яке викликане гіпокінезією, то в останні десятиріччя ці явища зареєстровані спеціалістами різних країн [1–12; 18–32].

Найбільш важливим показником послаблення організму являється зниження його енергетичних можливостей. Мірою цих можливостей є максимальне споживання кисню (МСК). Ці показники, від яких залежить можливість виконання фізичних навантажень більше виражене в молоді у віковій групі 20-30 років (L. Andersen, 1972).

Необхідно мати на увазі, що зменшення енергетичних можливостей організму означає не тільки зниження фізичної працездатності. Більш важливим є те, що при цьому падає енергозабезпеченість процесів обміну речовин, необхідних для підтримання здоров'я. Високий взаємозв'язок функцій і структур, тобто внутрішня гармонія організму, достатній енергетичний рівень являються двома найважливішими факторами здоров'я (С. Булич, І. Муравов, 1997, 2002). От чому зниження енергетичного рівня життєдіяльності послаблює організм, знижує якість його життя. Це створює передумови до частішого захворювань. Якщо при цьому порушується і внутрішня гармонія організму (наприклад, в результаті надлишкової ваги або розвитку стану депресії), тобто послаблюється і друга опора здоров'я, то розвивається хвороба. Обидва основних фактора здоров'я дуже тісно пов'язані, тому таке різке зниження енергетичного рівня організму, яке відбувається на протязі останнього століття, означає песимістичну перспективу [13].

Фактором, який може протистояти гіпокінезії є систематичні, зростаючі за своєю інтенсивністю фізичні тренування і спорт.

Питання про можливості організму спортсмена достатньо вивчене (В. М. Платонов, 1988, 1997; Р.-О. Astrand et al., 1993). Більшість цих можливостей має важливе оздоровче значення (І. Муравов, 1989, М. Дутчак, 2009).

Поліваріантність філософських і наукових інтерпретацій здоров'я вимагає урахування якісно різних аспектів проблеми й застосування комплексного, інтегративного підходу при побудові моделі здоров'я, здорової особистості, здорового способу життя. Такий підхід підтверджується проведеним нами аналізом навчальних програм (курсів) британських університетів (2010 р.) на рівні магістра філософії та доктора філософії.

University of Birmingham. Психологія здоров'я та вправ, психологія спорту, нейробіологія вправ, біохімія вправ, причини та наслідки втоми, харчування у спорті, нейропсихологія дій, нейрофізіологія дій.

University of Chester. Соціологія розвитку спорту, соціологія відпочинку, соціологія здоров'я та спортивний менеджмент.

Oxford Brookes University. Основи туризму.

University of Liverpool. Економіка здоров'я.

Coventry University. Психологія здоров'я, біопсихологічні основи здоров'я і хвороби, практичне застосування психології здоров'я.

Longborough University. Соціологія спорту, культура і спорт у сучасному суспільстві, суспільне здоров'я та культура.

University of Bedfordshire. Стиль життя та індивідуальні відмінності, суспільне здоров'я, механізми здоров'я та хвороби.

London University. Здоров'я на протязі життя, когнітивний та емоційний вплив на здоров'я, фізіотерапія, харчування та здоров'я, етичні, моральні та правові аспекти спорту.

На наш погляд, феномен здоров'я, як і цілісний феномен людини, необхідно розглядати в світлі інтердисциплінарних підходів.

Мета дослідження. Аналіз сучасних наукових напрямів у галузі здоров'я людини в Європейській системі освіти та визначення медико-біологічних, психолого-педагогічних та соціокультурних аспектів здоров'я спортсменів бойового хортингу.

Методи дослідження. Системний теоретико-методологічний аналіз проблеми, узагальнення теоретичних положень і підходів сучасних наукових напрямків проблем здоров'я людини.

Результати дослідження та їх обговорення. Видатний французький вчений Клод Бернар у 1857 році сформував фундаментальну думку про постійність внутрішнього середовища, тобто здатності організму людини підтримувати у визначених межах свої життєво важливі функції у відповідь на збурені діяння зовнішнього середовища.

Бернар вважав, що на збереження внутрішнього середовища, її біологічних констант направлена діяльність усіх витальних механізмів, але він не розкривав зміст цих механізмів.

Зміст їх був описаний у працях Уолтера Кеннона, одного з учнів Бернара, автора вчення про «гомеостаз». Цей термін був запропонований їм в 1929 році. Кеннон підкреслював, що механізми гомеостазу виконують захисну функцію організму, вони не дані йому відвічно, а сформовані у процесі розвитку. Підтримання ступеня впорядкованості проявляється у відносній динамічній постійності внутрішнього середовища організму – гомеостазі (*homeostasis*; греч. *homoios* – подібний + *stasis* – стійкість).

Механізм поступового розвитку життя та ускладнення його власної організації був сформульований у проведених в 30-ті роки дослідженнях В. І. Вернадського та Е. Бауера. В той час, коли В. І. Вернадський, оцінюючи еволюцію та властивості живої речовини в біосфері, виділив два фундаментальні біогеохімічні принципи, Е. Бауер виділяв та описав ці закономірності на рівні індивідуальних організмів в їхній еволюційній спадковості [14–17]. В біології, де завжди зберігався пріоритет теоретичних досліджень, проблема розвитку людини успішно розроблялася.

Е. С. Бауер, якого належить визнати одним із засновників теоретичної біології, зумів іншим чином пояснити біологічні процеси, побачивши в них постійний процес руйнації та сформулював новий закон у біології «про стійку нерівновагу біологічних систем», а положення про «максимальний ефект зовнішньої роботи» стало для нього головною термодинамічною умовою еволюції біологічних систем. Вчення Дарвіна та генетичні концепції отримали не тільки підтвердження, але й розвиток.

Біологічні теорії, що були висунуті А. Н. Северцевим, Е. Бауером, Н. В. Тимофійовим-Ресовським, І. І. Шмальгаузенем, лягли в основу уявлень про еволюцію та адаптацію.

На основі фундаментальних біогеохімічних досліджень (В. І. Вернадський) теоретичної біології і фізики (Е. Бауер, Е. Шрьодінгер) стало зрозумілим, що феномен здоров'я відображає універсальні закономірності феномену життя (потоки матерії, енергії та інформації (В. А. Енгельгард, 1973, В. П. Казначеев, 1983). Існуючі біолого-генетичні та психо-соціальні резерви здоров'я людини – також результат еволюції та адаптації. Розглядаючи живий організм у категоріях термодинаміки, слід зазначити, що зростання структурної нерівноваги (чи підвищення організованості) біосистеми підвищує рівень її негентропії [33–45]. Чим вища негентропія біосистеми, тим більше вона віддаляється від стану деградації і протистоїть зовнішньому середовищу. Інакше кажучи, отримуючи енергію ззовні, біосистема підвищує свою організованість і стає життєздатнішою, може протистояти можливим порушенням, тобто стає здоровішою. Здоров'я, що розглядається в категоріях термодинаміки, являє собою, таким чином, стан негентропії, а оздоровчий вплив є чинником, що підвищує рівень негентропії організму. Зміцнювати здоров'я є те саме, що підвищувати життєздатність, означає підвищувати рівень негентропії організму. Мірою негентропії є організованість біосистеми (Е. Г. Булич, І. В. Муравов, 1977).

Створення Інституту Геронтології у 1958 році в Україні було зумовлене історичними традиціями розвитку науки: тут працювали чимало вчених, з іменами яких пов'язане становлення геронтології. Так, наприклад, І. І. Мечніков тривалий час працював у Новоросійському університеті в Одесі, А. Н. Северцов та І. І. Шмальгаузен – у Київському університеті, школа онтофізіологів А. В. Нагорного створювалася в Харківському університеті. А. А. Богомолець, керуючись створеними ним інститутами та Академією Наук України, здебільшого визначив шляхи поданого розвитку проблеми, розпочав експедиційні обстеження довгожителів. Його творча співдружність з Н. Д. Стражеско заклала підвалини розвитку в Україні клінічної фізіології людини, що старіє.

Засоби фізичної культури у 60-х роках починають посідати головне місце у системі профілактичних заходів, спрямованих на зміцнення здоров'я. Все це сприяло тому, що фізична культура та спорт стали затверджуватись у суспільній свідомості як важлива складова частина здорового способу життя і ефективний засіб комплексної системи попередження захворювань [46–57]. Про винятково важливу роль фізичних вправ було відомо давно. Але лише в другій половині ХХ століття, коли цих відомостей було накопичено досить багато, а для їхнього аналізу були використані об'єктивні методи досліджень, вони були високо оцінені. Стало зрозумілим, що заняття фізичними вправами відомі на Заході як тренувальні заняття (або кондиційні тренування) так і заняття Східними методами, забезпечують високий оздоровчий ефект.

Київський НДІ медичних проблем фізичної культури (створений в 1968 р.) поклав початок прикладним та експериментальним дослідженням у галузі оздоровчої фізичної культури. В роботах колективу співробітників інституту (Є. А. Пирогової, Л. Я. Іващенко, Н. П. Страпко та ін.) знайшли своє висвітлення питання впливу фізичних вправ на працездатність та здоров'я людини (Є. А. Пирогова та ін., 1986). Дослідження оздоровчих впливів фізичної культури на фізичний стан здорової людини внесли істотний вклад у формування передумов появи нової наукової течії – оздоровчої фізичної культури.

Потужний внесок у популізацію здоров'я, «режиму навантажень і обмежень» зробила творча діяльність М. М. Амосова. Наукові публікації видатного хірурга, теоретика здоров'я – «Фізична активність і серце» (1975), «Серце і фізичні вправи» (1985), «Роздуми про здоров'я» (1987) та ін., стали підвалиною нової парадигми знань формування і збереження здоров'я. Авторитетні вчені-практики, їх наукові концепції констатували неспроможність медицини в збереженні здоров'я населення, необхідність теорії здоров'я і методів його стимуляції (М. М. Амосов, Я. А. Бендет, 1975; М. М. Амосов, І. В. Мурахов, 1985). Було потрібно кількісне й об'єктивне визначення здоров'я, «міри» здоров'я, оскільки суб'єктивна оцінка не могла бути використана в рішенні оздоровчих завдань [58–71]. В теоретико-методологічному плані для формування нової наукової парадигми здоров'я довелося перш за все відповісти на питання, який тілесний субстрат формує в організмі різну кількість здоров'я, забезпечуючи людям різне подовження життя?

В основі життєдіяльності будь-якої живої системи лежать процеси обміну речовин на клітинному, тканинному, органному і організовому рівнях. Метаболізм – один із механізмів, що забезпечують єдність структури і функції живої системи. На особливостях метаболізму базуються соматична будова, реактивність організму, чутливість, властивості нервової системи, перцептивна і інтелектуальна діяльність людини.

Морфологічні і функціональні особливості – форма і зміст людського організму – відрізняються за своїми біохімічними, фізіологічними і психологічними реакціями. Ці відмінності обумовлені індивідуальними особливостями метаболізму на тканинному і організовому рівнях.

Результати багато численних досліджень зі порівняльної біології, геронтології, фізіології вказують на те, що неодмінною умовою життя є пластичний обмін речовин. В свою чергу, обмін речовин неможливий без притоку енергії. Для роботи органів і тканин потрібна енергія, яка виробляється при окислювальних реакціях за участі кисню та утворенням вуглекислого газу та води. Відомо, що при діянні оптимальних за інтенсивністю фізичних тренувань виникає зростання енергетичних можливостей організму, що сприяє росту адаптивного потенціалу та зміцнює здоров'я людини. Навпаки, енергетичний дефіцит супроводжує процеси старіння й погіршення здоров'я (О. В. Коркушко, Ю. Є. Ярошенко, 1996). Подальший розвиток енергетичних уявлень призвело до гіпотези про достатність основного обміну як фундаменту здоров'я.

З цього виникло уявлення, що мірою здоров'я може служити максимальний енергетичний потенціал організму. Виражений у показнику максимального споживання кисню (МСК) (Г. Л. Апанасенко, Р. Г. Науменко, 1988), він, здавалося, повно характеризує здоров'я індивіда (Г. Л. Апанасенко, 1992). Однак, факти суперечать гіпотезі про значення

максимального споживання кисню як універсальної міри життєвої стійкості. Виявилося, що зростання енергопотенціалу є лише одним із напрямлень еволюції (І. І. Шмальгаузен, 1983; А. С. Северцов, 1987).

В спортивній педагогіці і, зокрема, в теорії спортивного тренування процес адаптації розглядається на основі обліку динаміки збільшення працездатності спортсмена як інтегрального показника функціональних пристосувань організму (В. Заціорський, 1982; В. Платонов, 1984). На даний час виділені 5 постійно присутніх компонентів адаптації (енергетичний, сенсорний, інформаційний, ефекторний, активаційний), на комплексне вивчення яких слід орієнтуватися при спробі вивчити цілісний процес адаптації до напруженої м'язової діяльності (В. Медведєв, 1984).

Важливим для методології вивчення адаптації в спорті надається виділенню понять статичної та динамічної адаптації. Статична адаптація характеризує стан фізіологічної системи, її стійкість до дій навантаження. Це поняття за змістом близьке до поняття функціональна підготовленість, тренуваність [72–87]. Динамічна адаптація означає процес пристосування систем до умов середовища, які міняються, інтенсивності навантаження у часі та висловлює «принцип стійкості нерівноваги», тобто в даному підході вирізняється безпосередньо процес тренування.

Фізіологічна адаптація в її загальному вигляді розуміється як сукупність фізіологічних реакцій, які лежать в основі пристосування організму до змін навколишніх вимог і направлених на збереження відносної сталості його внутрішнього середовища – гомеостазу.

Гомеостаз визначає норму стану організму. Разом із тим, можлива ступінь зсуву гомеостатичних параметрів може свідчити про резерви гомеостазу. Вони визначаються рівнем тренуваності або резервними потужностями робочих органів і регулюючих систем, що досягнуті в результаті тренування. «Якби цей показник – резерв гомеостазу – можна було б легко визначити, то він був би найточнішим кількісним виразом рівня здоров'я як показник стійкості організму», зазначили М. М. Амосов та Я. А. Бендет (1975 р). Рухові можливості і стан здоров'я людини показують високий рівень взаємозв'язку між ними. На визначенні рухових можливостей основані найбільш розповсюджені методики кількісної оцінки здоров'я.

Біологічний вік (БВ) є одним з найбільш достовірних показників життєздатності організму людини. Для оцінки здоров'я загально біологічні показники організму мають суттєве значення [88–95]. Біологічний вік дозволяє оцінити не тільки кількісні характеристики стану організму, ступінь його старіння, а також адаптацію до фізичних навантажень (Войтенко та ін., 1989). Вік і адаптація до фізичних навантажень тісно взаємопов'язані між собою і характеризують життєздатність і здоров'я людини. Для визначення БВ запропоновані декілька методик, які розрізняються за своєю складністю і включають антропометричні, біохімічні, імунологічні, психометричні показники, а також анкетний метод (Войтенко, Полюхов, 1984).

Бойовому хортингу властиві особливі оздоровчі впливи. Саме максимальні фізичні навантаження, які реалізуються в умовах граничного психоемоційного напруження, роблять бойовий хортинг найпотужнішим перетворювачем функцій організму. Дві важливіші особливості визначають оздоровчий потенціал спорту: значне, не маюче аналогів у всій системі фізкультурних занять, збільшення рухової активності до граничних можливостей людського організму і виражена емоційна насиченість спортивної діяльності. Обидві ці особливості забезпечують організм величезною кількістю специфічної інформації, яка стимулює усю життєдіяльність (Е. Булич, 1986). Намагаючись визначити фізичне здоров'я в рамках сучасної концепції, ми опиняємось перед необхідністю синтезу підходів і уявлень, що довели свою достовірність, але при цьому нерідко суперечать одне одному. Треба визнати, що оцінювати здоров'я в усіх його різноманітних і суперечливих проявах можна лише зіставляючи його ознаки (ФР, ФП, БВ, адаптивність та ін.)

Найбільш розповсюджені уявлення, що пов'язують здоров'я з руховими можливостями людини [96–99]. При цьому слід зазначити, що дослідження здоров'я спортсменів свідчать

про те, що між зростаючими руховими можливостями і станом здоров'я відсутній паралелізм. Той факт, що стан здоров'я передбачає певні рухові можливості не означає, що ці можливості можуть служити мірою здоров'я.

Уявлення про те, що мірою здоров'я являється спортивний результат є небезпечною помилкою (І. В. Муравов та ін., 2009). Здоров'я, як і цілий ряд інших медико-біологічних понять (життєздатність, адаптивність) являється абстрактно логічною категорією. Теоретичний аналіз сутностей, які властиві цим поняттям, тим більш практичне вимірювання цих сутностей можливі тільки за допомогою моделей, відмічає В. П. Войтенко (1991).

Підходи, які розглядаються, являють собою самостійні виміри здоров'я, доповнюють один одного, поєднання яких дає цілісне уявлення. Здоров'я як цілісний феномен являє собою явище більш високого порядку й більшої складності, ніж його окремі, обмежені (дедуктивні) інтерпретації. Здоров'я через наявність у ньому вираженого суб'єктивно-емоційного компоненту виходить за межі об'єктивної діагностики. Психологічні аспекти здоров'я будуть предметом нашого послідовного наукового аналізу.

Висновки. Медико-біологічні, психолого-педагогічні, соціокультурні аспекти здоров'я відображені в міждисциплінарному підході сучасних наукових досліджень даного феномену, і це є важливим чинником для поліпшення науково-методичної роботи та впровадження здоров'язберігальних технологій у систему підготовки спортсменів бойового хортингу. Здоровий спосіб життя ми розглядаємо як філософську та психолого-педагогічну категорію, а здоров'я – як його сутнісну характеристику у всьому розмаїтті соціокультурних зв'язків. Такий підхід не виключає, а доповнює біологічну концепцію здоров'я людини. Навчально-тренувальний процес з бойового хортингу ми розглядаємо як безперервний процес індивідуальної і соціальної адаптації до зовнішнього середовища, до мінливих умов суспільної та професійної життєдіяльності. Особливо важливим є те, що даний процес у сучасних умовах інформаційного і технологічного суспільства диктує примат соціальних факторів адаптації над природно-біологічними компонентами людської особистості. Сьогодні нагальною є необхідність підняти соціальний, морально-естетичний і психоемоційний статус бойового хортингу особливо у молоді, чий соціальні та моральні орієнтири в багатьох аспектах можуть бути видозмінені з поверненням до аксіологічних основ даного виду спорту як однієї з форм діяльності творчої і соціально активної особистості.

Перспективи подальших досліджень полягають у розробці програм укріплення здоров'я спортсменів бойового хортингу різних вікових груп.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антоненко С. А. Підготовка професійних захисників України у системі бойового хортингу / С. А. Антоненко, Е. А. Єрьоменко, В. Л. Гришук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 52–62.
2. Бабурнич С. А. Професіограма спортивного судді з бойового хортингу / С. А. Бабурнич, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 343–353.
3. Бадьора С. М. Методи психічної саморегуляції співробітників правоохоронних органів у системі бойового хортингу / С. М. Бадьора, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 334–346.
4. Біла В. Р. Військово-патріотичне виховання школярів і студентів у процесі занять бойовим хортингом / В. Р. Біла, Е. А. Єрьоменко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 242–254.
5. Бобік С. П. Формування професійно-психологічних здібностей співробітників правоохоронних органів у процесі занять бойовим хортингом / С. П. Бобік, Е. А. Єрьоменко, С. П. Параниця // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 23–38.

6. Боднарчук О. Г. Бойовий хортинг для підготовки співробітників правоохоронних органів / О. Г. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 226–242.
7. Боднарчук В. В. Бойовий хортинг як засіб формування професійно-прикладних якостей курсантів і працівників силових структур / В. В. Боднарчук, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Чмелюк // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 188–200.
8. Брухно Ю. С. Бойовий хортинг як засіб формування фізичної культури студентів і курсантів / Ю. С. Брухно, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 200–214.
9. Буток О. В. Бойовий хортинг і здоров'я людини / О. В. Буток, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 564–575.
10. Бухтіяров О. А. Бойовий хортинг як система підготовки українського професійного воїна-патріота / О. А. Бухтіяров, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 126–139.
11. Вехтєв В. В. Бойовий хортинг у військовому мистецтві / В. В. Вехтєв, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 827–840.
12. Ганчева В. І. Бойовий хортинг: методика застосування дихальних вправ у процесі занять / В. І. Ганчева, Е. А. Єрмоєнко, Г. А. Коломєєць // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 667–682.
13. Гарбовський Л. А. Бойовий хортинг і методика викладання у закладах вищої освіти / Л. А. Гарбовський, Е. А. Єрмоєнко, В. Л. Грищук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 155–173.
14. Гречана Л. О. Бойовий хортинг у системі початкової школи закладів загальної середньої освіти / Л. О. Гречана, Е. А. Єрмоєнко, С. М. Солодько // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 554–563.
15. Гречаний О. М. Методика викладання бойового хортингу в процесі гурткової роботи у закладах загальної середньої освіти / О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 251–262.
16. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної підготовки правоохоронців до виконання службово-бойових завдань з протидії контрабанді у районах здійснення операції об'єднаних сил / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко, О. А. Бухтіяров // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 59–73.
17. Грищук В. Л. Бойовий хортинг як засіб професійно-прикладної, функціональної підготовки студентів, курсантів і слухачів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / В. Л. Грищук, Е. А. Єрмоєнко // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 537–544.
18. Деркач О. В. Розвиток фізичних якостей у співробітників правоохоронних органів засобами бойового хортингу за методом функціонального тренування / О. В. Деркач, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 384–403.
19. Довгань Н. Бойовий хортинг як інструмент соціалізації студентів закладів вищої освіти / Н. Довгань, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 177–186.

20. Єрмоєнко В. Засоби профілактики основних стоматологічних захворювань у студентів, курсантів, спортсменів бойового хортингу та співробітників правоохоронних органів / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 116–126.
21. Єрмоєнко В. Е. Медичний контроль змагальної діяльності з бойового хортингу / В. Е. Єрмоєнко, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С.195–215.
22. Єрмоєнко В. Стоматологічне здоров'я дітей та молоді як чинник спортивних успіхів у бойовому хортингу / В. Єрмоєнко, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 96–111.
23. Єрмоєнко Е. А. Аналіз навчально-тренувального арсеналу бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 435 с.
24. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – професійно-прикладний вид спорту правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 203 с.
25. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг – виховна система школярів України / Е. А. Єрмоєнко, О. М. Гречаний // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 240–251.
26. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у системі професійної підготовки співробітників правоохоронних органів / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 28–40.
27. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг у школі : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 240 с.
28. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як ефективний засіб військово-патріотичного виховання школярів і студентів / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 31–39.
29. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 215–225.
30. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб військово-патріотичного виховання старшокласників / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 273–287.
31. Єрмоєнко Е. Бойовий хортинг як засіб оптимізації функціональної підготовки студентів і курсантів спеціалізованих закладів вищої освіти та співробітників правоохоронних органів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 19–33.
32. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб прикладної психофізичної підготовки курсантів правоохоронних спеціальностей відомчих закладів вищої освіти / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 128–138.
33. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як засіб професійно-психологічної підготовки співробітників правоохоронних органів України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Нац. федерація бойового хортингу України. – К : ГС «НФБХУ», 2020. – 138 с.
34. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як система формування готовності співробітників правоохоронних органів до дій в екстремальних ситуаціях / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 110–128.
35. Єрмоєнко Е. А. Бойовий хортинг як чинник формування військово-патріотичних здібностей, фізичної культури та основ здоров'я учнівської молоді / Е. А. Єрмоєнко, І. В. Кузора // *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць*. К. : НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2020. Вип. 8 (128) 20. С. 61–69.
36. Єрмоєнко Е. Витоки та історія розвитку бойового хортингу в Україні і за кордоном / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 55–70.

37. Єрмоєнко Е. А. Виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія № 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / Фізична культура і спорт». – 2019. – Вип. 10 (118). – С. 49-56.
38. Єрмоєнко Е. А. Виховна система бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К.: Паливода А. В., 2018. – Вип. 9. – С. 156–171.
39. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 360 с.
40. Єрмоєнко Е. А. Виховний потенціал та філософська основа бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К.: Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 147–157.
41. Єрмоєнко Е. А. Військово-патріотичне виховання старшокласників засобами бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко, К. М. Кукушкін // К.: Паливода А. В., 2020. – 1110 с.
42. Єрмоєнко Е. А. Військово-прикладний і бойовий хортинг у системі професійної підготовки допризовної молоді, військовослужбовців та правоохоронців / Е. А. Єрмоєнко, С. С. Полторацький // Шляхи удосконалення професійних компетентностей фахівців в умовах сьогодення : матер. міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. 28-29 травня 2020 р. / Мін-во освіти і науки України, Держ. наук. установа «Інститут модернізації змісту освіти», [та ін.]. – Київ, 2020. – С. 527–533.
43. Єрмоєнко Е. Всесвітнє українське земляцтво та діаспора у сприянні розвитку бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 56–79.
44. Єрмоєнко Е. А. Значимість цінностей фізичної культури та основ здоров'я для студентів і курсантів, які займаються бойовим хортингом. *Науковий часопис Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія № 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт) : зб. наук. праць.* К.: НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2019. Вип. 11 (119) 19. С. 71–79.
45. Єрмоєнко Е. А. Кваліфікаційна система бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 155 с.
46. Єрмоєнко Е. А. Комплексне використання потенціалу бойового хортингу для забезпечення національної безпеки України в умовах зовнішньої агресії / Е. А. Єрмоєнко // Актуальні проблеми забезпечення національної безпеки та спрощення процедур міжнародної торгівлі : зб. тез IV наук.-практ. інтернет-конфе., 25-31 травня 2020 р., м. Ірпінь – м. Хмельницький / Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Хмельницький : Науково-дослідний центр митної справи, 2020. – С. 18–23.
47. Єрмоєнко Е. А. Концепція розвитку бойового хортингу в системі освіти України : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України, ГС «Національна федерація бойового хортингу України. – К.: ГС «НФБХУ», 2020. – 122 с.
48. Єрмоєнко Е. Медико-біологічні та морфофункціональні особливості бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 112–121.
49. Єрмоєнко Е. Медико-фізіологічні чинники самоконтролю за фізичним навантаженням на тренуваннях з бойового хортингу у процесі виховання фізичної культури студентів / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 127–138.
50. Єрмоєнко Е. А. Методика викладання бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 890 с.
51. Єрмоєнко Е. А. Методичні плани навчально-тренувальної роботи з бойового хортингу : навч.-метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 75 с.
52. Єрмоєнко Е. А. Навчальна програма з бойового хортингу для позашкільних навчальних закладів : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ун-т ДФС України, [та ін.]. – К.: ПАЛИВОДА А. В., 2020. – 521 с.
53. Єрмоєнко Е. А. Наукове обґрунтування психолого-педагогічних умов виховання фізичної культури та основ здоров'я студентів у процесі занять бойовим хортингом [Електронний ресурс] / Е. А. Єрмоєнко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15 «Науково-педагогічні проблеми фізичної культури / фізична культура і спорт /» – 2020. – Вип. 3(123). – С.47–56. – Режим доступу : [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3\(123\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2020.3(123).09).
54. Єрмоєнко Е. А. Організація тренувальної діяльності з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 262 с.

55. Єрмоєнко Е. А. Основоположні принципи бойового хортингу. *Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць*. К. : Паливода А. В. 2018. Вип. 9. С. 22–31.
56. Єрмоєнко Е. А. Особливості самовиховання в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 40–55.
57. Єрмоєнко Е. А. Особливості фізичної і психологічної підготовки та формування професійних якостей курсантів і працівників правоохоронних органів засобами бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 39–42.
58. Єрмоєнко Е. А. Правомірність застосування службово-прикладних прийомів фізичного впливу системи бойового хортингу в екстремальних умовах соціального характеру у межах необхідної самооборони / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 95–110.
59. Єрмоєнко Е. А. Психічні процеси в бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 63–72.
60. Єрмоєнко Е. А. Робоча програма навчально-тренувальних занять з бойового хортингу : метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Ін-т модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 84 с.
61. Єрмоєнко Е. А. Система фізичного виховання спортсменів бойового хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу: зб. наук. праць / [ред. рада: Бех І. Д. (голова) та ін.]. – К. : Паливода А. В., 2017. – Вип. 8. – С. 187–205.
62. Єрмоєнко Е. А. Тактика бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2020. – 462 с.
63. Єрмоєнко Е. А. Теоретико-методичні засади виховання наполегливості в молодших школярів у процесі занять бойовим хортингом : монографія / Е. А. Єрмоєнко ; Мін-во освіти і науки України, Ін-т проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 191 с.
64. Єрмоєнко Е. А. Технічна підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – ГС «НФБХУ», 2020. – 652 с.
65. Єрмоєнко Е. А. Тренувальні засоби системи бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 668 с.
66. Єрмоєнко Е. А. Удосконалення професійних компетентностей тренера-викладача з бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Університет ДФС України. – Ірпінь, 2021. – 274 с.
67. Єрмоєнко Е. Філософія бойового хортингу / Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2018. – Вип. 9. – С. 82–104.
68. Єрмоєнко Е. А. Фізична підготовка спортсмена бойового хортингу : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут проблем виховання НАПН України. – Київ : ГС «НФБХУ», 2020. – 455 с.
69. Єрмоєнко Е. А. Фізичне самовдосконалення особистості підлітків, які займаються бойовим хортингом / Е. А. Єрмоєнко, С. А. Бабурнич // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 377–385.
70. Єрмоєнко Е. Формування фізичної культури та цінностей здорового способу життя студентської молоді як передумова спортивних успіхів у бойовому хортингу / Е. А. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 261–274.
71. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – виховна система особистості : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во фінансів України, Ун-т ДФС України. – К. : Паливода А. В., 2020. – 627 с.
72. Єрмоєнко Е. А. Хортинг – національний вид спорту України: метод. посіб. / Е. А. Єрмоєнко. – К. : Паливода А. В., 2014. – 1064 с.
73. Єрмоєнко Е. А. Хортинг у житті школяра : монографія / Е. А. Єрмоєнко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 500 с.
74. Зверев А. В. Бойовий хортинг у методиках вдосконалення силових якостей спортсменів різних вікових груп / А. В. Зверев, Е. А. Єрмоєнко, А. В. Тишин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 593–603.

75. Івашковський В. Психомоторика та психо-фізіологічні особливості підготовки спортсменів бойового хортингу / В. Івашковський, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 130–138.
76. Карасевич С. А. Бойовий хортинг як засіб морально-етичного виховання особистості / С. А. Карасевич, Е. А. Єрьоменко, В. Р. Біла // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 346–357.
77. Карасевич С. А. Дитячо-юнацька програма оздоровчих занять з бойового хортингу для школярів : метод. посіб. / С. А. Карасевич, М. М. Дорошенко, Е. А. Єрьоменко // Мін-во освіти і науки України, Інститут модернізації змісту освіти. – Київ : ГС «НФБХУ», 2021. – 188 с.
78. Кіблицький Р. В. Бойовий хортинг: концептуальні засади розвитку і популяризації в Україні / Р. В. Кіблицький, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 502–514.
79. Коломоєць Г. А. Бойовий хортинг і принципи формування духовно-моральної вихованості учнів / Г. А. Коломоєць, Е. А. Єрьоменко, В. В. Дерев'янко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 776–793.
80. Колос М. А. Бойовий хортинг: швидко-силова підготовка та оптимізація управління навчально-тренувальним процесом / М. А. Колос, Е. А. Єрьоменко, О. М. Сидоренко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 493–502.
81. Кузора І. В. Військово-патріотична програма бойового хортингу / І. В. Кузора, Е. А. Єрьоменко, В. В. Вехтєв // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 840–852.
82. Кукушкін К. М. Методика військово-патріотичного виховання школярів у процесі занять бойовим хортингом / К. М. Кукушкін, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 6–14.
83. Литвиненко А. М. Бойовий хортинг – комплексна система фізичного виховання особистості / А. М. Литвиненко, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 403–422.
84. Лях В. Інноваційні підходи у боротьбі «Лави на лаву» з учнями козацьких класів і спортсменів бойового хортингу / В. Лях, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 164–176.
85. Ляховець О. О. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у дітей дошкільного віку / О. О. Ляховець, Е. А. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 305–315.
86. Остапенко О. І. Бойовий хортинг як засіб формування у старшокласників готовності до військової служби / О. І. Остапенко, Е. А. Єрьоменко, А. В. Тішин // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 638–652.
87. Петрович Ж. Бойовий хортинг як засіб виховання патріотизму у школярів і студентів / Ж. Петрович, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 34–45.
88. Петрович Ж. В. Хортинг – школа сили і честі юного українця : метод. посіб. / Ж. В. Петрович, Е. А. Єрьоменко ; Мін-во освіти і науки України, Мін-во молоді та спорту України, Нац. академія педагогічних наук України, Ін-т проблем виховання. – К. : Паливода А. В., 2016. – 544 с.
89. Полторацький С. С. Бойовий хортинг у впровадженні воїнських традицій українського народу / С. С. Полторацький, Е. А. Єрьоменко, В. Е. Єрьоменко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 538–550.
90. Присяжнюк С. Бойовий хортинг та проблема активного відпочинку спортсменів у різні вікові періоди / С. Присяжнюк, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 206–218.
91. Пустолякова Л. Бойовий хортинг у системі навчання фізичних вправ загального розвитку та спеціально-підготовчих вправ на заняттях з фізичного виховання у закладах вищої освіти / Л. Пустолякова, Е. Єрьоменко // Теорія і методика хортингу. – 2019. – Вип. 11. – С. 187–195.

92. Рудей Д. Ю. Бойовий хортинг у комплексі виховних засобів спортсменів шкільного віку / Д. Ю. Рудей, О. М. Гречаний, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 334–343.

93. Сичов С. Бойовий хортинг та особливості оптимізації управління атлетичним тренуванням у процесі спортивної діяльності / С. Сичов, Е. Єрмоєнко // Теорія і методика хортингу. – 2017. – Вип. 8. – С. 219–225.

94. Степура Т. М. Бойовий хортинг як засіб формування специфічних психічних властивостей співробітників правоохоронних органів / Т. М. Степура, Е. А. Єрмоєнко, О. В. Буток // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 173–188.

95. Тішин А. В. Застосування прийомів бойового хортингу при вдосконаленні навчання у вищих освітніх установах правоохоронних органів України / А. В. Тішин, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 296–305.

96. Федорченко Т. Є. Бойовий хортинг і методика проведення занять в умовах здоров'язберігальної педагогіки / Т. Є. Федорченко, Е. А. Єрмоєнко, В. Е. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 695–713.

97. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг у підрозділах державної митної служби для підготовки співробітників до протидії незаконному переміщенню товарів у районах здійснення операції об'єднаних сил на сході України / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Протидія незаконному переміщенню товарів в районах здійснення Операції об'єднаних сил : тези допов. наук.-практ. семінару, 15 травня 2020 р. м. Ірпінь / Державна фіскальна служба України, Ун-т ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 7–25.

98. Чмелюк В. В. Бойовий хортинг як чинник навчання і професійної підготовки курсантів закладів вищої освіти правоохоронної спрямованості / В. В. Чмелюк, Е. А. Єрмоєнко, В. В. Бондарчук // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – Ч. 2. – С. 8–23.

99. Шаповалов Б. Б. Перспективи розвитку бойового хортингу як засобу підготовки військовослужбовців правоохоронних органів військової структури до дій з ризиком для життя та здоров'я / Б. Б. Шаповалов, Е. А. Єрмоєнко // Бойовий хортинг та діяльність правоохоронних органів України : матер. Міжнар. наук.-практ. конф., 14–15 липня 2020 р., м. Ірпінь / Мін-во фінансів України, Університет ДФС України [та ін.]. – Ірпінь, 2020. – С. 315–322.

Yeromenko V. E., Ilnytskyi I. R., Yeromenko E. A.

Medical-biological, psychological-pedagogical and socio-cultural aspects of the health of combat horting athletes

***Abstract.** This scientific article analyzes the formation and development of knowledge about human health in the scientific picture of the world and the technology of its strengthening in the system of educational and training activities in combat horting. The interdisciplinary approach in studying the phenomenon of health is substantiated. The polyvariance of philosophical and scientific interpretations of health and application of the complex, integrative approach at construction of model of health, the healthy personality, a healthy way of life of athletes of combat horting is offered. An analysis of the curricula (courses) of British universities at the level of master and doctor of philosophy is offered. It is noted that morphological and functional features - the form and content of the human body – differ in their biochemical, physiological and psychological reactions. The modern scientific direction in the field of human health in the European education system is analyzed. A systematic theoretical and methodological analysis of the problem of human health is applied. Theoretical positions of scientific researches of V. I. Vernadsky (E. Bauer), E. Schrödinger in idea of evolution of adaptation and development of a biosphere and the person are resulted. It is shown that the existing biological-genetic and psychological-social reserves of human health are the result of evolution and adaptation, and the training process of combat horting is considered as a continuous process of individual and social adaptation to the environment, changing conditions of social and professional life.*

Keywords: medical and biological aspects, combat horting, psychological and pedagogical bases, health strategy, socio-cultural aspects of health, combat horting athletes.

Наукове видання

БОЙОВИЙ ХОРТИНГ ТА ДІЯЛЬНІСТЬ ПРАВООХОРОННИХ ОРГАНІВ УКРАЇНИ

(українською, російською та англійською мовами)

Матеріали міжнародної науково-практичної конференції

Матеріали представляють узагальнені результати досліджень у напрямі теоретичних та практичних аспектів удосконалення професійних компетентностей фахівців бойового хортингу у системі правоохоронних органів України.

04-05 січня 2021 р., м. Ірпінь, Університет ДФС України

Частина 3

Колектив авторів
Друкується в авторській редакції

Упорядник: Е. А. Єрмоменко

Підписано до друку 12.01.2021 р.
Формат 84x108/16
Умов. друк. арк. 114,87

Папір офсетний
Друк офсетний
Гарнітура Times

Зам. № 0239
Наклад 50 пр.

Підготовлено до друку Видавничо-поліграфічним центром Університету ДФС України.
08205, вул. Університетська, 31, м. Ірпінь, Київська область, Україна.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавців, виготовлювачів і розповсюджувачів видавничої продукції (серія ДК № 5104 від 20.05.2016 р.)

**МІНІСТЕРСТВО ФІНАНСІВ УКРАЇНИ
УНІВЕРСИТЕТ ДЕРЖАВНОЇ ФІСКАЛЬНОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ФАКУЛЬТЕТ ПІДГОТОВКИ, ПЕРЕПІДГОТОВКИ ТА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ПРАЦІВНИКІВ ПОДАТКОВОЇ МЛІЦІЇ
КАФЕДРА СПЕЦІАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН ТА ОРГАНІЗАЦІЇ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ**